

- Створення високотехнологічної бази вітчизняних металургійних мікровиробництв на основі фундаментальних і прикладних досліджень у галузі магнітної гідродинаміки, електротехніки та металургії (доповідач — академік НАН України В.І. Дубодєлов)
- Про хід реалізації Концепції розвитку НАН України на 2014–2023 роки та затвердження плану заходів з її виконання на період 2019–2023 років (доповідач — академік НАН України В.Л. Богданов)
- Про нагородження відзнаками НАН України та Почесними грамотами НАН України і Центрального комітету профспілки працівників НАН України (доповідач — академік НАН України В.Л. Богданов)
- Кадрові та поточні питання

ІЗ ЗАЛИ ЗАСІДАНЬ ПРЕЗИДІЇ НАН УКРАЇНИ 10 квітня 2019 року

На засіданні члени Президії НАН України та запрошені заслухали наукову доповідь завідувача відділу магнітної гідродинаміки Фізико-технологічного інституту металів та сплавів НАН України академіка НАН України **Віктора Івановича Дубодєлова** про створення високотехнологічної бази вітчизняних металургійних мікровиробництв на основі фундаментальних і прикладних досліджень у галузі магнітної гідродинаміки, електротехніки та металургії (стенограму див. на с. 62).

У доповіді було зазначено, що металургійний комплекс генерує близько 10 % ВВП України, а з урахуванням поставок металургійної продукції для галузей економіки ця цифра становить близько 40 %. У галузі задіяно приблизно 11 % усіх працівників промисловості України.

Сучасні ринкові умови виявили неефективність виробництва окремих видів продукції на великих вітчизняних інтегрованих підприємствах. Більшість таких комбінатів побудовано в часи планової економіки та централізованого розподілу ресурсів. Сьогодні металургійні компанії прагнуть до зменшення виробничих площ, скорочення фінансових і енергетичних витрат, мінімізації необхідного обладнання при паралельному підвищенні якості продукції. Тому останніми роками в більшості країн світу широко реалізують концепцію побудови металургійних мінізаводів, приблизно третина всієї сталі у світі сьогодні виплавляється в їх дугових печах. В основу стратегії розвитку таких підприємств закладено принципи використання найновіших проектних і технічних рішень, розміщення поблизу великих споживачів металопродукції, орієнтації на сировину певного регіону, що зумовлює їх високу конкурентоспроможність порівняно із заводами повного циклу.

Саме тому розроблення унікального комплексу новітнього МГД-металургійного обладнання і технологій одержання металопродукції з високоякісних марок сталі в необхідних обсягах на металургійних мікровиробництвах може сприяти

відродженню сучасного вітчизняного машинобудування.

На сьогодні виконано фундаментальні і прикладні дослідження фізико-хімічних та магнітогідродинамічних процесів у камері для позапічної обробки рідкої сталі двокамерного магнітодинамічного проміжного ковша, в тому числі при рафінуванні її від шкідливих домішок та модифікуванні структури; магнітогідродинамічних, теплофізичних та масообмінних процесів у системі ванна – канал магнітодинамічного міксер-дозатора (прототип двокамерного магнітодинамічного проміжного ковша) в режимах керування температурним станом та хімічним складом залізобуглецевого розплаву і його електромагнітною подачею в кристалізатор машини безперервного (напівбезперервного) розливання сталі; гідродинамічних процесів у кристалізаторі машини безперервного лиття заготовок, особливостей кристалізації та формоутворення сталевих заготовок. Проведені дослідження пов'язані з джерелами живлення потужних електромагнітних систем двокамерного магнітодинамічного проміжного ковша, системами управління та оптимізацією характеристик електричної мережі.

На основі отриманих результатів розробляється наскрізна технологія виготовлення малих партій високоякісних безперервнолитих (напівбезперервнолитих) заготовок з легованих марок сталі на замовлення машинобудівних підприємств України з використанням спеціалізованого комплексу обладнання, що включає дугову електропіч, двокамерний магнітодинамічний проміжний ківш, машину безперервного (напівбезперервного) лиття заготовок, прокатний стан, джерела та системи електричного живлення і управління обладнанням. Передбачається оснащувати такими комплексами спеціалізовані мікророботництва, орієнтовані на забезпечення високоякісними заготовками відповідних машинобудівних підприємств України.

Окремі елементи розробки вже впроваджені на вітчизняних і закордонних високотехнологічних підприємствах (ПрАТ «НКМЗ», Харківський кабельний завод, ДП «Антонов»,

Доповідь академіка НАН України Віктора Івановича Дубодєлова

компанія Dong San Tech. Co., LTD (Республіка Корея) та ін.).

Обґрунтовано пропозицію про доцільність створення в Україні металургійних мікророботництв у процесі відродження вітчизняного машинобудування. Запропоновано перелік нових технологічних процесів і агрегатів, освоєних і адаптованих безпосередньо до розвитку таких підприємств шляхом використання нових проривних наукомістких технічних рішень вітчизняних учених, зокрема при виготовленні високотехнологічної спеціальної та оборонної техніки.

В обговоренні взяли участь академік НАН України Б.Є. Патон; провідний співробітник Фізико-технологічного інституту металів та сплавів НАН України доктор технічних наук О.М. Смірнов; завідувач відділу Інституту електродинаміки НАН України член-кореспондент НАН України А.А. Щерба; ректор Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут» член-кореспондент НАН України Є.І. Сокол; заступник керівника Української інвестиційної машинобудівної корпорації В.О. Кожеєв; академік-секретар Відділення фізико-технічних проблем матеріалознавства НАН України, заступник директора Інституту електросварювання ім. Є.О. Патона НАН України академік НАН України Л.М. Лобанов.

Виступ академіка НАН України Вячеслава Леонідовича Богданова

Підсумовуючи виступи, академік НАН України Б.Є. Патон зазначив, що у доповіді викладено концептуальні підходи і наведено результати наукових обґрунтувань інноваційних технологічних рішень. Ці результати становлять основу новітнього МГД-металургійного комплексу виготовлення високоякісної металопродукції для машинобудівних підприємств України, який створюється спільними зусиллями Фізико-технологічного інституту металів та сплавів НАН України, Інституту електродинаміки НАН України та Національного технічного університету «Харківський політехнічний інститут». Розроблене обладнання і технології не мають аналогів за кордоном. Основні їх елементи пройшли успішне випробування, в тому числі в умовах такого високотехнологічного виробництва, як діючий комплекс електрошлакової наплавки валків прокатних станів на Новокраматорському машинобудівному заводі. При цьому вперше у світі було розроблено і впроваджено багатофункціональний МГД-міксер-дозатор рідкої сталі корисною місткістю 6 т — прототип магнітодинамічного проміжного ковша.

Президія НАН України наголосила на важливості розроблення пілотного проекту створюваного комплексу і його дієвої реалізації в умовах одного з машинобудівних підприємств України.

* * *

Далі Президія НАН України розглянула і обговорила інформацію головного вченого секретаря НАН України академіка НАН України **Вячеслава Леонідовича Богданова** про хід реалізації Концепції розвитку Національної академії наук України на 2014–2023 роки та затвердження плану заходів з її виконання на період 2019–2023 років (стенограму див. на с. 66).

В інформації та виступах академіка НАН України Б.Є. Патона; голови Північно-Східного наукового центру НАН України та МОН України, генерального директора Державної наукової установи «Науково-технологічний комплекс «Інститут монокристалів» НАН України» академіка НАН України В.П. Семиноженка; першого віце-президента НАН України, голови Секції фізико-технічних і математичних наук НАН України академіка НАН України А.Г. Наумовця було підкреслено важливу роль Концепції у забезпеченні ефективної діяльності Академії, удосконаленні та реформуванні всіх основних напрямів цієї діяльності.

Вагомим здобутком стало підтвердження новим Законом України «Про наукову і науково-технічну діяльність» статусу Академії як вищої наукової організації України, закріплення на законодавчому рівні її науково-експертних функцій. Важливо й те, що в новому Статуті НАН України, ухваленому Загальними зборами НАН України, істотно посилено демократичні засади академічного устрою.

Позитивні наслідки мало прийняте наприкінці 2016 р. рішення Президії НАН України щодо реформування діяльності Академії для ефективного наукового супроводження реалізації пріоритетів економічного розвитку держави. Це дало змогу навіть за складних фінансово-економічних умов підтримувати належний рівень інноваційної активності.

Було також зазначено, що завдяки запровадженню нової методики оцінювання ефективності діяльності наукових установ і нової бюджетної програми з підтримки розвитку пріоритетних напрямів наукових досліджень

з минулого року почала формуватися, по суті, нова модель фінансування наукової діяльності НАН України.

Реальними кроками з вирішення проблеми залучення і закріплення в Академії талановитої молоді стали створення Київського академічного університету та започаткування з минулого року конкурсу на створення та фінансування дослідницьких лабораторій під керівництвом молодих учених.

Зважаючи на важливість успішної реалізації Концепції розвитку НАН України протягом наступних п'яти років, було висловлено думку про необхідність обов'язкового налагодження постійного моніторингу стану виконання відповідного плану заходів і забезпечення регулярного внесення до нього необхідних змін і доповнень.

* * *

Члени Президії НАН України розглянули також низку поточних питань:

- затвердили склад Робочої групи з розроблення положення про конкурсний відбір науково-дослідних робіт, які будуть фінансуватися починаючи з 2020 р. за бюджетною програмою КПКВК 6541230 «Підтримка розвитку пріоритетних напрямів наукових досліджень»;

- підбили підсумки конкурсу установ НАН України за досягнення кращих показників у винахідницькій роботі, створенні, охороні та використанні об'єктів інтелектуальної власності та за звання «Винахідник року Національної академії наук України» в 2018 р.;

- визначили переможців по Академії, по відділеннях НАН України і присвоїли звання «Винахідник року» десятьом винахідникам — працівникам наукових установ НАН України;

- схвалили доповідь «Підсумки діяльності Національної академії наук України у 2018 р. та завдання на наступний період» й уповноважили Президента НАН України академіка НАН України Б.Є. Патона виступити з основними тезами доповіді на сесії Загальних зборів НАН України 25 квітня 2019 р.;

- згідно зі Статутом Національної академії наук України та враховуючи пропозиції трудових колективів наукових установ НАН України погодили список наукових працівників, делегованих для участі у сесії Загальних зборів Академії 25 квітня 2019 р.;

- започаткували науковий журнал «Управляющие системы и машины» у новому складі співзасновників,

якими є Національна академія наук України, Міжнародний науково-навчальний центр інформаційних технологій та систем НАН України та МОН України, Інститут кібернетики ім. В.М. Глушкова НАН України;

- ухвалили рішення про зміну назв наукових збірників: «Збірник наукових праць Інституту геохімії навколишнього середовища» на «Геохімія техногенезу» («Geochemistry of Technogenesis») та «Наукові записки Інституту політичних і етнонаціональних досліджень ім. І.Ф. Кураса НАН України» на «Політичні і етнонаціональні дослідження»;

- заслухали інформацію віце-президента НАН України академіка НАН України С.І. Пирожкова про вибори президента Академії наук Молдови.

* * *

Крім того, Президія НАН України ухвалила низку організаційних і кадрових рішень.

Затверджено:

- члена-кореспондента НАН України **Назаренка Володимира Михайловича** на посаді заступника директора з наукової роботи Інституту механіки ім. С.П. Тимошенка НАН України;

- кандидата біологічних наук **Максимюка Олександра Петровича** на посаді заступника директора з науково-технічної роботи Інституту фізіології ім. О.О. Богомольця НАН України;

- кандидата політичних наук **Клименко Олену Анатоліївну** на посаді ученого секретаря Державної установи «Інститут всесвітньої історії НАН України»;

- кандидата історичних наук **Манігду Ольгу Володимирівну** на посаді ученого секретаря Інституту археології НАН України;

- кандидата історичних наук **Гореву Валерію Володимирівну** на посаді ученого секретаря Національної бібліотеки України ім. В.І. Вернадського.

Відзнакою НАН України «За наукові досягнення» нагороджено:

- завідувача відділу Державної установи «Інститут економіки та прогнозування НАН України» члена-кореспондента НАН України **Бородіну Олену Миколаївну** за багатолітню плідну працю, значні творчі здобутки та вагомий особистий внесок у дослідження економічних проблем агропромислового комплексу.

Відзнакою НАН України «За професійні здобутки» нагороджено:

- директора Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, академіка НАН України **Шемшученка Юрія Сергійовича** за багатолітню плід-

ну працю, вагомий особистий внесок у розвиток фундаментальних і прикладних досліджень актуальних проблем державно-правового будівництва, підготовку висококваліфікованих наукових кадрів та з нагоди 70-річчя від часу заснування установи;

- заступника директора з наукової роботи Інституту історії України НАН України члена-кореспондента НАН України **Реєнта Олександра Петровича** за багатолітню плідну творчу працю, особистий внесок у розвиток історичної науки та високий професіоналізм в організаційному забезпеченні наукових досліджень в Інституті;

- завідувача лабораторії Інституту геотехнічної механіки ім. М.С. Полякова НАН України доктора технічних наук, професора **Скіпочку Сергія Івановича** за багатолітню плідну творчу працю вченого — механіка гірських порід, вагомі професійні здобутки та особистий внесок у створення і впровадження системи геомеханічного моніторингу екологонебезпечних гірничодобувних регіонів.

Відзнакою НАН України «За сприяння розвитку науки» нагороджено:

- почесного директора Інституту проблем міцності ім. Г.С. Писаренка НАН України академіка НАН України **Троценка Валерія Трохимовича** за багаторічну самовіддану працю вченого-механіка, організатора наукових досліджень і педагога та значні творчі здобутки в активному сприянні вирішенню однієї з головних проблем сучасної техніки — підвищення надійності й довговічності машин і споруд;

- Надзвичайного і Повноважного Посла Китайської Народної Республіки в Україні пана **Ду Вея** за активне сприяння розвитку українсько-китайського науково-технічного співробітництва.

Відзнакою НАН України «Талант, натхнення, праця» нагороджено:

- старшого наукового співробітника Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України, кандидата юридичних наук **Малишева Олександра Олександровича** за багатолітню плідну працю, вагомий особистий внесок у розвиток фундаментальних і прикладних досліджень актуальних проблем державно-правового будівництва, підготовку висококваліфікованих наукових кадрів та з нагоди 70-річчя від часу заснування установи.

Подякою НАН України відзначено:

- завідувача кафедри Національного медичного університету ім. О.О. Богомольця доктора медичних наук, професора **Вітовську Оксану Петрівну** за вагомий особистий внесок у проведення спільних з науковими колективами НАН України досліджень проблем

якості життя населення України і розроблення стратегії її управління;

- начальника кафедри Військово-Морських Сил Національного університету оборони України імені Івана Черняхівського капітана I рангу **Яким'яка Степана Володимировича** за особисті здобутки у науковій і науково-технічній діяльності та плідну співпрацю з творчими колективами Національної академії наук України в галузі національної безпеки і обороноздатності;

- співробітників Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України — старшого наукового співробітника, кандидата юридичних наук **Богиніча Олега Леонідовича**; старшого наукового співробітника, кандидата юридичних наук **Воротіну Наталію Вікторівну**; старшого наукового співробітника, кандидата юридичних наук **Ісаєву Наталію Карлівну**; старшого наукового співробітника, кандидата юридичних наук **Макаренко Ларису Олександрівну**; провідного наукового співробітника, кандидата юридичних наук **Мурашина Геннадія Олександровича**; старшого наукового співробітника, кандидата юридичних наук **Переверзєву Ольгу Сергіївну**; старшого наукового співробітника, кандидата юридичних наук **Пухтинського Миколу Олександровича**; провідного наукового співробітника, доктора політичних наук **Стойко Олену Михайлівну** — за багатолітню плідну працю, вагомий особистий внесок у розвиток фундаментальних і прикладних досліджень актуальних проблем державно-правового будівництва, підготовку висококваліфікованих наукових кадрів та з нагоди 70-річчя від часу заснування установи.

Почесною грамотою Президії НАН України і Центрального комітету профспілки працівників НАН України нагороджено:

- завідувача відділу Інституту фізики НАН України кандидата фізико-математичних наук **Фесенко Олену Мар'янівну** за багатолітню плідну і сумлінну працю та особисті творчі здобутки у науково-організаційній роботі;

- провідного наукового співробітника Інституту чорної металургії ім. З.І. Некрасова НАН України доктора технічних наук, професора **Шевченка Анатолія Пилиповича** за багатолітню плідну працю вченого-металурга та вагомі творчі здобутки у розробленні і впровадженні в промислову практику новітніх технологій позапічного рафінування чавуну;

- завідувача сектору Інституту географії НАН України доктора географічних наук, професора **Підгрушного Григорія Петровича** за багатолітню плідну працю вченого-географа, значні творчі здобутки і активне сприяння розробленню регіональних схем планування територій та генеральних планів міст;

• співробітників Інституту держави і права ім. В.М. Корецького НАН України — провідного наукового співробітника, доктора юридичних наук **Акуленка Віктора Івановича**; старшого наукового співробітника, кандидата юридичних наук **Бабаскіна Анатолія Юрійовича**; головного бухгалтера **Давидову Надію Опанасівну**; завідувача бібліотеки **Овчіннікову Наталію Іванівну**; старшого наукового співробітника, кандидата географічних наук **Олещенка Вячеслава Івановича**; ученого секретаря, доктора юридичних наук **Пархоменко Наталію Миколаївну**; старшого наукового співробітника, кандидата юридичних наук

Сімутіну Яну Володимирівну; провідного наукового співробітника, доктора юридичних наук **Тимченка Геннадія Петровича**; старшого наукового співробітника, доктора політичних наук **Явір Віру Анатоліївну** — за багатолітню плідну працю, вагомий особистий внесок у розвиток фундаментальних і прикладних досліджень актуальних проблем державно-правового будівництва, підготовку висококваліфікованих наукових кадрів та з нагоди 70-річчя від часу заснування установи.

За матеріалами засідання підготувала О.О. Мележик